

Gábor Pusztai

Het geld regeert de wereld

Sándor Maticsák: *A mókusbörtől az euróig. Pénznevek etimológiai szótára [Van eekhoornvellen tot de euro. Etymologisch woordenboek van munteenheden]*
Budapest: Tinta, 2018.

Geld werd altijd al erg belangrijk gevonden, wat ook uit het spreekwoord hierboven blijkt. De waarde van de meeste materiële (en vaak ook van immateriële) dingen wordt in geld gemeten. Tegenwoordig betaalt men echter steeds minder met contant geld, maar vooral met mobiele telefoon, pinpas of met creditcard. Het geld in zijn fysieke vorm verdwijnt langzaam uit de wereld. Er zijn weinig mensen meer die met een pak bankbiljetten op zak rondlopen, of een beurs vol munten met zich meedragen. Dit is echter slechts een ontwikkeling van de laatste decennia. Vroeger was het normaal dat je met een gevulde portemonnee op straat liep en als je in een winkel iets wilde kopen, gewoon enkele tientjes tevoorschijn haalde. Voor de papieren bankbiljetten verschenen, betaalde men met zilveren of gouden munten. In de tijd dat er nog überhaupt geen geld was, werden bepaalde ruilgoederen als universele koopeenheid beschouwd. Zout was zo een betaalmiddel dat al door de Kelten tien eeuwen voor Christus werd gebruikt. Daar komt etymologisch gezien het woord salaris (Latijn: *salarium*) vandaan dat ‘zoutrantsoen’ betekent. In Nederland wordt tegenwoordig, net als in veel Europese landen, met de euro betaald. Maar vóór 2002 gebruikte men nog guldens en iedereen wist wat een rijksdaalder, een kwartje, een dubbeltje of een stuiver was. Nu is dat niet meer vanzelfsprekend.

In het etymologische woordenboek van de Hongaarse taalkunde-professor Sándor Maticsák vinden we niet alleen de beschrijving van de oude Nederlandse munteenheden en hun geschiedenis, maar ook de geschiedenis van de munten van allerlei landen. Wat de Amerikaanse dollar, de Russische roebel of de Indiase roepia is, weten de meeste mensen wel, maar de amani, de batka, de kobo, de qindarka of de zuz zijn al veel minder bekend. In het boek van professor Maticsák vinden we de antwoorden. In de inleidende hoofdstukken gaat de auteur in op de geschiedenis van het geld. De lezer komt te weten wie Croesus was en waarom hij zo rijk was, waarom in Sparta met ijzeren munten werd betaald, wat de Chinezen als betaalmiddel gebruikten in de 7de eeuw voor Christus, en waarom Karel de Grote belangrijk was voor de geldgeschiedenis. In een apart hoofdstuk bespreekt de auteur “wandelende muntnamen”. Munteenheden dus die onder verschillende namen door veel landen worden gebruikt, maar hun oorsprong tot een oude geldeenheid terug te leiden valt. Zo wordt uitgelegd wat het verband is tussen de Hongaarse forint en de Nederlandse gulden. De benaming van de Hongaarse forint (eerst geslagen in 1325) is terug te leiden naar de Italiaanse stad Florence (Firenze) en hetzelfde geldt ook voor de Nederlandse gulden die eerst in 1378 werd vervaardigd. Florijn was de oude benaming voor gulden en de afkorting van de Nederlandse munteenheden was tot 2002 *fl.* wat naar de Italiaanse stad verwijst. Op Aruba wordt nog steeds de *florin* als betaalmiddel gebruikt.

In een apart hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de benaming van de munteenheden. Sommige munten worden naar gewichtsmaten genoemd (Engelse pond, Italiaanse lire), andere verwijzen naar het materiaal van de munt (bv. de Nederlandse gulden of de Poolse *złoty*, die alle twee goud betekenen) of naar de waarde (bv. cent verwijst naar het Latijnse *centum*, dat honderd betekent) of naar een afbeelding op de munt (leeuwen-daalder) of naar een persoon (Napoléon d’or) of naar een geografische naam (bv. de euro of de Zuid-Afrikaanse rand dat naar de bergketen Witwatersrand verwijst, beroemd voor zijn goudmijnen).

Het boek staat vol met interessante gegevens, leuke verhalen en belangwekkende verbanden die voor de gemiddelde lezer niet vanzelfsprekend zijn.

Maticsák Sándor

A mókusbőrtől az euróig
Pénznevek etimológiai szótára

TINTA KÖNYVKIADÓ